

Het Openbaar Ministerie. — Gij betwist dat zij de waarheid heeft gezegd.

M. Varendonck. — Kunt gij zeggen welken keer zij de waarheid heeft gezegd?

Openbaar Ministerie. — De jury zal daarover beslissen.

M. Varendonck. — Van den maandag wordt de naam Jan uitgesproken. De buitenlieden vragen zich af wat al „Jans” daar mogen wonen. De aandacht valt op Jan Van Puyenbroeck. Hij moet de schuldige zijn.

De voorzitter. — Dat is eene pleitrede. Hoelang gaat de pleitrede nog duren? (Langdurig gelach).

Mr. Dauwe. — Ik breng hulde aan de voorgebrachte wetenschap van den heer Varendonck, gelief samen te vatten ¹⁾.

M. Varendonck. — Mijne overtuiging is deze: Die kinderen hebben niets gezien; zij hebben verteld wat ze gehoord hebben.

't Is 5½ ure. De zitting wordt 5 minuten geschorst.

M. Paul Menzerath, dokter in zielkunde, Brussel. — Ik weet dat M. Varendonck in de zielkundige wetenschappen eene gewaardeerde hoogschatting van al de deskundigen geniet.

M. Libbrecht, bestuurder der Middelbare school, te Gent. — M. Varendonck is zeer bekwaam in zake kindergetuigenissen.

Mr. Dauwe. — Kent gij geen gevallen van kinderen, die iets als zelf-gezien-hebbende voortvertellen, alhoewel ze dat niet gezien hebben?

M. Libbrecht. — Ge spreekt van suggestie. Dat gebeurt. De kinderen spreken onder den onderganen invloed en zelfs ter goeder trouw. Ze zijn overtuigd dat ze de waarheid zeggen.

Mr. Dauwe. — Mag men steunen op de verklaring van kinderen om iets als «waar» aan te nemen?

M. Libbrecht. — Volstrekt niet. Steunt nooit op de getuigenis van een kind om iemand te veroordeelen. Zulke getuigenis kan dienen tot spoor, maar mag niet dienen tot vasten grond. Men mag ze zelfs maar aannemen als leidraad als de getuigenis van het kind «spontaan» gedaan is. En als ik op eene verklaring zou moeten steunen, ik zou altijd gaan naar de eerst gedane, wel te verstaan als ze «spontaan» gedaan is.

M. Hacquaert, hoofdonderwijzer te Gent. — Ik ben 46 jaar in het onderwijs en ben in staat het kind te beoordeelen. In die lange loopbaan heb ik kunnen vaststellen dat het kind zich zeer dikwijls toestanden schept waarvan niets waar is.

In den beginne van mijne loopbaan werd ik beschuldigd een kind mishandeld te hebben en de heer schepen van onderwijs stelt mij af. Al de kinderen bevestigen dat ik dat kind mishandeld had.

Door een ingesteld onderzoek komt het uit dat het kind zich zelf een slag op den neus had gegeven. Aldus werd ik in mijne broodwinning hersteld.

¹⁾ De discussie had een uur geduurd en ik had nog niet het derde gezegd van wat ik te zeggen had. Gelukkig voor den betichte bezat ieder gezworene een exemplaar van mijn verslag.

Eens bevestigden al de jongens dat een hoed aan den sleutel van de kachel had gehangen, en er was geen sleutel aan de kachel. (Gelach.)

Men mag dus niet veel waarde hechten aan de kindergetuigenissen.

M. Varendonck is zeer bevoegd. Hij is in betrekking met de voornaamste leeraars uit andere landen; hij kent het kind naar lichaam en geest.

't Getuigenverhoor is gedaan.

Totdaar de krant.

* * *

Nu kan ik kort wezen.

De onschuldige van Puyenbroeck werd door de jury vrijgesproken, na zeven maanden preventieve gevangenschap.

Maar wanneer komt er in alle beschaafde landen eene wet, die het afnemen van kindergetuigenissen verbiedt en ons, opvoeders, ook buiten gevaar stelt? Want met zoo'n onbeholpen onderzoeksrechter, als deze die in het geruchtmakende proces Van Puyenbroeck fungeerde, loopt ieder van ons dagelijks gevaar voor de justitie gedaagd te worden. En een man uit rechtershanden rukken is voorwaar geen licht werk, daar heb ik nu ook ondervinding van.

J. VARENDONCK.

MOMENTOPNAMEN

DOOR NANNIE VAN WEHL.

XXI.

In dit blad is weleens over paedagogische buitenkansjes gesproken. Ik zoek een woord voor het tegendeel — ik zou wel van paedagogische misfortuintjes willen spreken, als 't maar zuiver Hollandsch was. Laat ik nu zeggen: paedagogische noodlottigheden.

De paedagogische noodlottigheid — dat is een zware ziekte van het kind. En nu moest me warempel net Zusje, het Zusje uit de vorige bladzijden, dat kind, voor wie een heele raad van paedagogen nog ontoereikend is, teneinde het baas te worden — nu moest juist Zusje die zware ziekte krijgen.

Er ligt een vreeselijke tijd achter de ouders van Zusje. Lang zweefde ze tusschen leven en dood. — Twee maal vierentwintig uren leek 't, of 't dood zou zijn.

Voor kleinen Broer met Fräulein is achter, boven in huis, een kamer ingericht. Willy ging met tante Nannie mee — Moeder was heelemaal alleen voor Zusje, Vader liet dagen lang zijn werk in den steek en zat in een hoek van de ziekenkamer. — Er was een verpleegster voor den dag en een voor den nacht.

Toen Zusje eindelijk vervoerd kon worden, moest ze

naar het Diaconessenhuis, om nog eens geopereerd te worden. Thuis was dat ook aleens gebeurd.

Net, toen Zusje weer een veer van haar mondje kon blazen, was ze weer dezelfde.

„Nou ben ik pas zes jaar — en nou ben ik al geopereerd. Maatje hoe oud bent u?”

„Vijf en dertig, kind!”

„O! vijf en dertig! En ben u al eens geopereerd?”

„Nee, hoor!”

Zusje in extase. Nou, kijk nou eens an, nou ben ik al vijf en dertig.”

Zusje vroeg van toen af geregeld naar den leeftijd harer bezoekers(sters), en of ze al geopereerd waren. En luidde het antwoord dan neen, wat bijna altijd 't geval was, dan jubelde ze 't uit over haar zes jaren en haar ondervinding. Ik was er net bij, toen er een dame aan haar bed plaats nam, die wij „het chirurgische wonder” noemen. Altijd vindt de dokter wat bij haar te opereeren en weg te nemen, en iederen keer herrijst ze toch weer, glimlachend, elegant, altijd op de hoogte der nieuwste snuffjes.

„Bitte, liebe Frau Lipke, wie alt sind Sie?” vraagt Zusje vleiend. Heel wat over „dat kind” volgt, en dan, met een knipoogje naar ons:

„Twintig jaar, Herzi.”

„En bent u al eens geopereerd?”

„O, zoo dikwijls al” — zegt Frau Lipke nonchalant.

„Hm!” zegt Zusje en wordt heel stil.

Maar om nu op 't Ziekenhuis terug te komen. Zusje werd daarheen gebracht in een mooie, groote auto, vond daar een prachtige kamer met een groote serre voor haar alleen, en een heele lieve zuster, ook al voor haar alleen.

We dienen 't het kind te vergeven, als ze zich voorloopig voor 't middelpunt van 't Heelal houdt.

Moeder kwam driemaal daags. De menschen brachten bloemen voor haar mee, als voor een groot ziek mensch. Na eenige weken was ze weer zoo ver, dat ze in haar peignoir, een beeldige miniatuur-kimono van witte wol en roze zij, voor het serreraam kon liggen op een ruststoel. Vanuit dat raam zag je dan een weiland, en een hoog, stil bosch, net of je niet in Rotterdam was. Op een tafeltje bij haar stond de theeboel klaar, voor haar en haar eventueel bezoek. Haar eigen poppen had ze meegenomen en de Directrice had vier poppen, die aan 't Huis behooren, tot zusjes beschikking gesteld. Dat gansche illustere gezelschap zat om haar heen. Iedereen wipte eens in bij dat „mooie aardige ding van nummer zooveel”, doktoren, diaconessen, herstellende patienten.

Haar dokter begon al een vermoedelijken datum van vertrek te noemen.

„Zou je nu niet mee willen naar huis?” vroeg moeder eens op een avond, toen ze tot vertrekken gereed stond.

„Hè neen,” zei Zusje, „ik moet hier nog eerst een heeleboel grapjes maken, als ik loopen mag, dat heeft Zuster me beloofd. We gaan naar de keuken en naar de Zusterkamer, en naar de linnenkamer — maar o! nog zooveel meer.”

Maar een paar dagen later, toen de grapjes afgewerkt

waren, begon ze: „Nu zou ik wel weer naar huis willen. Thuis komen is ook zoo leuk! Mevrouw hiernaast heeft me er van verteld, toen zij eens thuisgekomen was uit een ziekenhuis. Dan is 't overal versierd, en dan hangen er groote borden met „Welkom” erop, en dan zijn der bloemen, en een groote taart, ook al met *welkom* derop, en dan staat er iemand aan de trap met een roosje.”

Daar zit je aan vast! fluisterde tante Nannie Moeder in 't oor.

In eenen door van 't Diaconessenhuis af zijn we toen maar alles gaan koopen: slingers en bloemen en borden met Welkom erop, en we hebben een taart besteld.

En den volgenden dag, toen Zusje thuiskwam, was ze heel tevreden. Ze had haar Zuster meegebracht en leidde die met een verrukt air de eerebogen binnen, haar op elk detail der versiering opmerkzaam makend, en telkens uitroepend: „Zuster, heb ik 't U niet gezegd?”

XXII.

Nu zou ik precies willen weten, van welken kant 't hem is aangewaaid — of is 't werkelijk een instinct?

Kleine Cor is zeven jaar. Een flinke, frissche, royaal uit de kluiten gewassen jongen.

Bij hem in huis is een volwassen nichtje. Die heeft sedert Cor's geboorte geheel de zorg voor zijn lichamelijk wezijn. Cor's dag wordt besloten met naakt in een sponsbad te stappen, en dan wordt meneer heelemaal afgesponsd, met water zoo uit de kraan. Als een klein kind laat hij daarbij met zich sollen. Mies kleedt hem uit, en ook weer aan.

Maar Mies gaat op reis en wordt vervangen door haar zuster Trees. Trees volgt Mies in al haar plichten op. 's Avonds komt het sponsbad aan de beurt.

Maar nu is 't Cor, die de leiding neemt. Hij ontkleedt zich zelf, laat zijn hemdje op zijn heupen zakken en stapt in 't bad.

„Kom, allo!” zegt de argelooze Trees.

„Je hemd hoort toch ook uit.”

Cor doet net, of hij niets hoort.

Sterk aanradend zegt hij: „Trees, wasch nou mijn dit” — en hij strekt de bloote armen uit en wijst met zijn kin op zijn borst — „en mijn dit” — en hij schudt zijn beenen.

Trees begint lont te ruiken, maar ze kan haar ooren nog niet geheel vertrouwen en zegt nogmaals: „Neen Cor, ook je hemd uit.”

„Doè 't nou maar zoo, Trees!” bepleit Cor. En Trees vindt 't nu 't wijste, om hem zijn zin te geven.

Bij no. XXII.

Ik geloof, dat dit kleine Cor niet was aan-, maar uit-gewaaid. Onze Jantje liet zich elke avond geheel naakt door zijn moeder wassen. Toen ik eens binnenkwam — hij was misschien 7 jaar — deed hij de handjes voor de ogen: ik moest weggaan. Dit is te vreemder, ~~dat~~ we bij de meisjes nooit zo'n verlegenheid hadden opgemerkt.